

Sage Solutions

VETROELEKTRANA JASIKOVO, SRBIJA

Plan saradnje sa zainteresovanim stranama

novembar 2024. godina

Sadržaj

1	UVOD	3
2	CILJ SARADNJE I CILJEVI SEP-A.....	4
3	PREGLED PROJEKTA.....	4
4	PRIMENLJIVI STANDARDI	5
5	SARADNJA SA ZAINTERESOVANIM STRANAMA PRE I TOKOM IZRADE ESIA.....	6
6	IDENTIFIKACIJA ZAINTERESOVANIH STRANA I METODE SARADNJE.....	7
7	PROGRAM SARADNJE SA ZAINTERESOVANIM STRANAMA.....	9
8	UPRAVLJANJE ŽALBAMA.....	10
9	MONITORING I IZVEŠTAVANJE	11
	DODATAK A – OBRAZAC ZA PRITUŽBE	12
	DODATAK B – PROGRAM SARADNJE ZAINTERESOVANIH STRANA.....	13
	DODATAK C – EVIDENCIJA PRITUŽBI.....	16
	DODATAK D – IZVEŠTAJI O SARADNJI SA ZAINTERESOVANIM STRANAMA	17

Vetroelektrana Jasikovo, Srbija

Plan saradnje sa zainteresovanim stranama

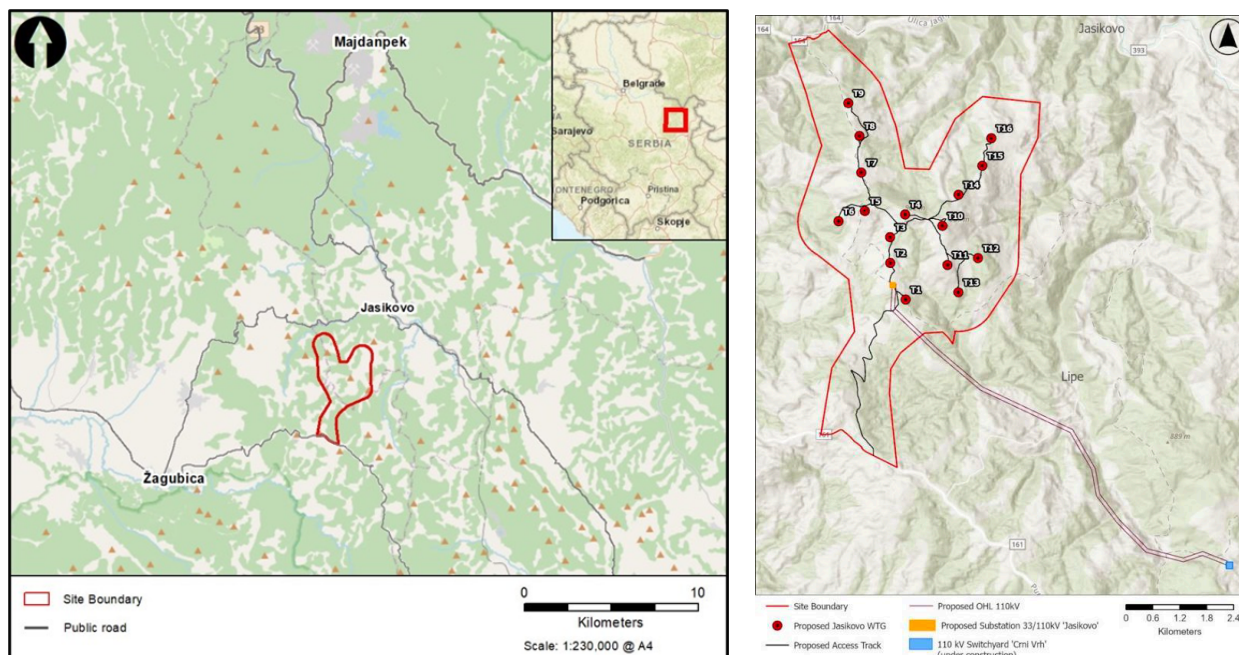
1 Uvod

Sage Solutions (SS) je u procesu izgradnje nove vetroelektrane na granici dve opštine u istočnoj Srbiji – Žagubice i Majdanpeka, oko 2 km južno od sela Jasikovo. Vetroelektrana (VE) Jasikovo će imati kapacitet od oko 78 MW i uključivaće do 16 vetrogeneratora, novu trafostanicu (33/110 kV) i jedan nadzemni vod od 110 kV koji će je povezati sa nacionalnom električnom mrežom preko postojećeg razvodnog postrojenja za obližnju VE Crni Vrh („Projekat“). Slika 1 ispod prikazuje lokaciju Projekta i predloženi raspored glavnih komponenti Projekta.

U ovom trenutku je planirano da će vetropark biti izgrađen od strane preduzeća Jasikovo d.o.o. i moguće je da će ta firma nastaviti da upravlja njime u operativnoj fazi. Ovo preduzeće je osnovano od strane Sage Solutions sa posebnom namenom, tj. sa ciljem razvijanja VE Jasikovo do faze potpune spremnosti za izgradnju.

SS je angažovao tim konsultanata¹ da izvrši procenu uticaja projekta na životnu sredinu i društvo (ESIA²), u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Srbije, ali i u skladu sa Ekvatorskim principima i relevantnim standardima Međunarodne finansijske korporacije (IFC³).

U početnim fazama ovog procesa, tim konsultanata je pripremio Studiju obima i sadržaja, koja je predstavila nalaze preliminarne procene uticaja. Paralelno je pripremljen i preliminarni Plan saradnje sa zainteresovanim stranama (SEP⁴). Glavna svrha preliminarne procene uticaja bila je da opiše kako je SS planirao da sarađuje sa zainteresovanim stranama u projektu, tokom pripreme ESIA, kako bi se osiguralo da uticaji na životnu sredinu i društvo budu pravilno identifikovani i obrađeni. Preliminarni SEP je takođe identifikovao zainteresovane strane, postavio glavne principe saradnje i pružio smernice za saradnju tokom izgradnje i tokom operativne faze Projekta. Pošto je ESIA završena, preliminarni SEP je ažuriran kako bi se predstavili rezultati saradnje na izradi ESIA studije i pružile smernice za sledeću fazu razvoja Projekta (ovaj dokument).

Slika 1– Lokacija Projekta i predloženi izgled VE Jasikovo

¹ Pepper Advisory Limited (Velika Britanija), LINK 011 (Srbija), Insitu (Srbija), Turnstone Ecology (Velika Britanija) i Ion Acoustics Limited (Velika Britanija).

² na engleskom: Environmental and Social Impact Assessment

³ na engleskom: International Finance Corporation

⁴ na engleskom: Stakeholder Engagement Plan

U poslednjem poglavlju ovog SEP-a se nalazi opis žalbenog mehanizma koji je SS uspostavio u fazi izrade Studije obima i sadržaja, kako bi mogao efikasno da komunicira sa svim zainteresovanim stranama u projektu. Ovaj mehanizam će nastaviti da se sprovodi tokom izgradnje, a zatim i tokom operativne faza Projekta. Žalbeni mehanizam će primenjivati i operater vetroparka, Jasikovo d.o.o.

SEP je živi dokument što znači da će se ažurirati na godišnjem nivou novim informacijama, kako se projekat bude razvijao i kako nove mogućnosti za saradnju budu identifikovane kao neophodne. Dokument će biti objavljen na internet prezentaciji projekta (www.jasikovo.rs), koja će biti uspostavljena pre nego što ESIA bude spremna za objavljivanje.

2 Cilj saradnje i ciljevi SEP-a

Cilj saradnje sa zainteresovanim stranama je izgradnja jakih, konstruktivnih i odgovornih odnosa kako bi se uspešno upravljalo uticajima na životnu sredinu i društvo i pitanjima vezanim za Projekat.

Da bi postigao navedeni cilj, Sage Solutions je izradio ovaj SEP kao dokument koji:

- Daje kratak opis projekta, u cilju postavljanja konteksta za identifikaciju zainteresovanih strana, a koji može da posluži i kao sredstvo za komunikaciju sa zainteresovanim stranama, napisano ne-tehničkim jezikom;
- Identifikuje zainteresovane strane koje su zabrinute zbog projekta ili mogu da utiču na njega, posebno ukoliko postoje neke ranjive zajednice ili grupe;
- Identifikuje i beleži ključna pitanja i nedoumice koje zainteresovane strane mogu imati u vezi sa projektom;
- Gradi otvorene, pozitivne odnose sa zainteresovanim stranama blagovremenim pružanjem informacija i mogućnosti da zainteresovane strane izraze svoja mišljenja i zabrinutosti;
- Osigurava da zainteresovane strane budu redovno informisane o aktivnostima Projekta, opisujući fazu izgradnje i operativnu fazu, kao i Projekat u celini;
- Obezbeđuje alate za vođenje evidencije o svim održanim konsultacijama;
- Predstavlja mehanizam za podnošenje pritužbi i vođenje evidencije o primljenim pritužbama.

3 Pregled projekta

Prema Prostornom planu, lokacija VE Jasikovo zahvata površinu od oko 11,41 km² na Homoljskim planinama, na teritoriji opština Žagubice i Majdanpek. Lokalitet je udaljen oko 10 km severoistočno od Žagubice, 17 km južno od Majdanpeka i 24 km severozapadno od grada Bora. Severoistočni deo VE je udaljen oko 2 km od najbližeg sela Jasikovo, koje pripada opštini Majdanpek. Lokacija Projekta je slabo naseljena i uglavnom je prekrivena šumom i livadama.

Razvoj VE Jasikovo obuhvata sledeće glavne aktivnosti:

- Zakup ili kupovina zemljišnih parcela za postavljanje vetroturbina i proširenje i nadogradnju postojećih šumskih staza koje povezuju vetroturbine sa infrastrukturom na lokaciji;
- Obezbeđivanje naknade za sve pogođene objekte u zonama uticaja, koji se moraju srušiti kako se ne bi koristili u budućnosti;
- Unapređenje postojećih šumskih staza koje će se koristiti tokom izgradnje i tokom faze rada VE, za poslove održavanja;
- Čišćenje zemljišta potrebnog za izgradnju temelja vetroturbina i platformi za održavanje;
- Izgradnja odgovarajućih temelja za vetroturbine;
- Transport komponenti turbina do gradilišta;
- Instalacija vetrogeneratora pomoću velikih dizalica;
- Izgradnja odgovarajuće infrastrukture uključujući podzemne električne i komunikacione kablove, trafostanicu i priključak na glavnu mrežu.
- Rad vetroturbina otprilike 25 do 30 godina; i,
- Zamena ili rasklapanje vetroturbina kada VE dođe do kraja svog radnog veka.

Pribavljanje potrebnog zemljišta za Projekat se vrši na dobrovoljnoj osnovi, odnosno putem kupoprodajnih ugovora ili ugovora o zakupu sa vlasnicima koji su voljni da prodaju / daju u zakup svoje zemljište. Za realizaciju Projekta nije bila, niti će biti potrebna eksproprijacija.

Na lokaciji će biti uspostavljen privremeni građevinski objekat za skladištenje građevinske mehanizacije, materijala i otpada, kao i za smeštaj kancelarija sa svim neophodnim infrastrukturnim priključcima. To uključuje i parking za radnike i posetioce. Ovaj objekat će biti uklonjen kada se gradnja završi.

Turbine će biti nabavljene iz inostranstva i velika je verovatnoća da će biti isporučene rečnim baržama, Dunavom do luke Prahovo. Odatle će turbine biti dovezene na gradilište u delovima, velikim vozilima u pratnji saobraćajne policije, nakon čega će ih montirati stručni izvođači iz inostranstva. Najverovatniji put kojim će se dopremiti turbine, kao i drugi potrebni materijali, je državni put br. 161 Žagubica-Brestovac koji prolazi kroz Brestovačku banju i kraj Borskog jezera, popularne lokacije među lokalnim stanovništvom i turistima, posebno tokom letnje sezone. Ovaj isti put će se koristiti za jedan drugi projekat, izgradnju vetroparka, VE Crni Vrh, čija je realizacija odmakla dalje od VE Jasikovo i za koji će komponente turbina biti isporučene ranije. Timu SS je savetovano da isprate uticaje u vezi sa transportom za ovaj projekat, tako da se naučene lekcije mogu koristiti za definisanje i sprovođenje mera ublažavanja za VE Jasikovo. Jedan deo prevoza za VE Jasikovo, tokom izgradnje, takođe može ići do gradilišta iz pravca severa, kroz selo Jasikovo, a u ESIA su date odgovarajuće mere za ublažavanje svih uticaja.

U meri u kojoj je to moguće, građevinski materijali, kao što su armaturni čelik i beton za temelje turbina, biće nabavljani lokalno, a lokalna radna snaga će se koristiti tokom faze izgradnje. U fazi rada neće biti značajnog pozitivnog uticaja na zapošljavanje, jer upravljanje i održavanje vetroelektrana zahteva malo radnika.

U vreme izrade ovog SEP-a, planirani rok izgradnje je sledeći:

- Plan detaljne regulacije („PDR“): decembar 2023.
- Lokacijski uslovi: jul 2024.
- Izdavanje građevinske dozvole: proleće 2025.
- Početak izgradnje: proleće 2025.
- Izgradnja staza i puteva: proleće 2025.
- Izgradnja temelja i dizalica za vetroturbine: leto 2025.
- Izgradnja dalekovoda 110 kV i trafostanice 33/110 kV: leto 2025. do leta 2026. godine.
- Instalacija vetroturbina: jesen 2025
- Puštanje u rad VE: leto 2026.

U blizini nekih vetrogeneratora postoje individualni stambeni i nestambeni objekti, međutim većina njih je ili u lošem stanju i nekorisćena, ili se povremeno koriste kao vikendice ili sezone kuće. Veoma mali broj je stalno naseljen. Zemljište, uglavnom pašnjaci i livade, povremeno se koristi za ispašu životinja, pretežno ovaca, dok deo šuma lokalno stanovništvo koristi kao izvor ogrevnog drveta.

Tokom faze izrade ESIA, kroz različite diskusije između SS i ESIA konsultanta, analizirani su uticaji na sve objekte unutar zone bezbednosti definisane kao krug oko svake vetroturbine, sa prečnikom od 500m i donete su odluke o tome kako će oni biti ublaženi. U skladu sa tim, odlučeno je da sve objekte koji su u opasnosti od urušavanja turbine, odbacivanja leda i požara treba u potpunosti otkupiti, a potom i srušiti. Pored toga, odlučeno je da se otkupe kuće unutar sigurnosne zone od 500m, u kojima stanovnici nisu izloženi riziku od urušavanja turbine, bacanja leda i požara, ali mogu biti pod uticajem operativne buke koju proizvode vetroturbine (u cilju njihovog rušenja) ili, ako vlasnici žele, da im se obezbedi finansijska podrška za poboljšanje zvučne izolacije u ovim objektima. U Novembru 2024. godine, obezbeđena je naknada za devet poseda sa objektima koji će biti srušeni. Finansijska naknada kao mera za poboljšanje zvučne izolacije je dogovorena i/ili izvršena za objekte u okviru četiri poseda, a SS-u ostaje da reši još dva poseda, na isti način.

4 Primenljivi standardi

Regulatorni okvir Republike Srbije

Ključni propisi Republike Srbije („RS“), koji se odnose na saradnju sa zainteresovanim stranama, a koji su relevantni za Projekat, uključuju:

- Ustav RS, koji pruža široku platformu za učešće javnosti i pristup informacijama. Takođe omogućava javnosti pravo da bude potpuno i blagovremeno informisana o pitanjima od javnog značaja, podnese zahteve, peticije i predloge.
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja RS, koji nalaže predstavnicima javnog sektora da daju informacije i odgovore na sve upite u vezi sa njihovim aktivnostima, uključujući plansku dokumentaciju, dozvole, revizije itd.
- Zakon o zaštitniku građana RS, kojim se uspostavlja samostalan državni organ koji štiti ljudska i manjinska prava i slobode građana i kontroliše rad svih organa uprave.

Objavljivanje informacija i organizovanje javnih rasprava u Srbiji je regulisano kroz proces izrade i donošenja prostornih i urbanističkih planova gradova, opština, naselja, kao i kroz proces procene uticaja na životnu sredinu.

Zakoni koji regulišu ova pitanja su:

- Zakon o planiranju i izgradnji RS, koji reguliše izradu i donošenje planskih dokumenata u Srbiji, kao što su prostorni planovi, koji podležu javnom uvidu i konsultacijama, u skladu sa zakonom. Ovaj proces obuhvata objavljivanje nacrtu planova, organizovanje javnih rasprava za predstavljanje ovih nacrtu planova i prava zainteresovanih lica i organizacija da podnesu pitanja i komentare na nacrtu planova i dobiju odgovore.
- Zakoni o zaštiti životne sredine, uključujući Zakon o životnoj sredini RS i Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu RS, koji su usklađeni sa relevantnim direktivama EU o javnom pristupu informacijama o životnoj sredini, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravdi. Objavljivanje informacija o postupku procene uticaja na životnu sredinu je potrebno u sve tri faze – fazi donošenja odluke o potrebi procene uticaja na životnu sredinu, fazi donošenja odluke o obimu i sadržaju Studije uticaja na životnu sredinu i fazi odobravanja ili odbijanja Studije uticaja na životnu sredinu. Ova Studija mora biti javno objavljena i podleže obaveznoj javnoj raspravi koju organizuje nadležni organ, u slučaju ovog projekta, Ministarstvo zaštite životne sredine Republike Srbije.

Međunarodni standardi

Pored nacionalnih zakonskih propisa opisanih u prethodnom odeljku, Projekat takođe nastoji da ispuni međunarodno priznatu dobru praksu. Ovo uključuje zahteve za saradnju sa zainteresovanim stranama u vezi sa objavljivanjem informacija, konsultacijama i upravljanjem žalbama, predstavljenim u relevantnim Standardima IFC-a o održivosti životne sredine i društva (2012)⁵.

U skladu sa ovim standardima, saradnja sa zainteresovanim stranama je trajni proces koji podrazumeva sprovođenje sledećih aktivnosti:

- Identifikacija zainteresovanih strana u projektu i planiranje aktivnosti i događaja u cilju saradnje, kroz pripremu Plana saradnje sa zainteresovanim stranama (SEP),
- Pravovremeno objavljivanje odgovarajućih informacija u vezi sa projektom kako bi se omogućile primerene konsultacije sa zainteresovanim stranama,
- Primerene konsultacije sa potencijalno pogođenim stranama i zajednicama o pitanjima koja ih se direktno tiču, i
- Sprovođenje procedure ili politike pomoću koje ljudi mogu da podnesu komentare ili žalbe u vezi sa projektom i dobiju odgovor (Žalbeni mehanizam).

Ovaj SEP polazi od aktivnosti saradnje koje se zahtevaju u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Republike Srbije, i vrši nadogradnju, tako što uključuje dodatne aktivnosti koje će SS preduzeti da bi se u potpunosti ispunili zahtevi IFC-a.

5 Saradnja sa zainteresovanim stranama pre i tokom izrade ESIA

Pre sprovođenja procene uticaja na životnu sredinu i društvo, SS je saradivao sa zainteresovanim stranama po brojnim pitanjima, uključujući i kontakte sa pojedinačnim vlasnicima zemljišta u cilju sklapanja ugovora o zakupu manjih razmera, za postavljanje uređaja za merenje vetra ili druge opreme. Prilikom planiranja projekta nastavljen je kontakt za kupovinu zemljišta potrebnog za izgradnju vetrogeneratora, unapređenje pristupnih puteva i izgradnju stubova

⁵ Saradnja sa zainteresovanim stranama i upravljanje žalbama su predstavljeni u IFC Standardu br. 1. Pogledajte ceo dokument na ovom link-u: https://www.ifc.org/vps/vcm/connect/24e6bfc3-5de3-444d-be9b-226188c95454/PS_English_2012_Full-Documents.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jkV-Ks6h

dalekovoda, sve na dobrovoljnoj osnovi, bez korišćenja eksproprijacije. Osim toga, tokom popisa objekata u blizini potencijalnih lokacija vetrogeneratora, na koje bi određene projektne aktivnosti mogle uticati, u fazi izrade Studije o obimu i sadržaju, ostvareni su prvi kontakti sa vlasnicima objekata. SS je takođe blisko saradivao sa predstavnicima obe zahvaćene opštine, kao i sela Jasikovo, kako bi identifikovao vlasnike pogođenih objekata, kao i da bi definisao i sproveo aktivnosti ulaganja manjeg obima u lokalnu zajednicu.

Kako je rad na ESIA napredovao i kako su uticaji identifikovani, kontakt sa vlasnicima potrebnog zemljišta je nastavljen. Ugovori o kompenzaciji su sklopljeni i isplate izvršene. Do novembra 2024. godine, proces obezbeđivanja potrebnog zemljišta i obeštećenja vlasnika za potencijalne uticaje je bio skoro završen, sa samo nekoliko slučajeva koji su još uvek bili u toku u vreme ažuriranja ovog SEP-a. Svi nerešeni slučajevi biće završeni pre početka izgradnje.

U blizini VE Jasikovo, razvija se još jedan projekat vetroparka, VE Crni Vrh, čija izgradnja je već počela. Zbog blizine i sličnosti ova dva projekta, oni dele i neke od istih zainteresovanih strana, uključujući predstavnike zahvaćenih opština i aktivna lovačka udruženja. Sa ovim zainteresovanim stranama obavljene su konsultacije za projekat VE Crni Vrh, od strane istih zaposlenih koji sada rade za Sage Solutions na razvoju VE Jasikovo. Posle svega se sada već dobro poznaju. Komentari i sugestije ovih zainteresovanih strana u procesu pripreme VE Crni Vrh, su uzete u obzir u izradi ESIA za VE Jasikovo. Kontakti sa njima će se nastaviti kako projekat Jasikovo bude napredovao.

Nakon završetka Studije o obimu i sadržaju za VE Jasikovo i nacrtu SEP-a, u januaru 2023. godine, SS je imenovao Saradnika za lokalnu zajednicu (kontakt detalji su dostupni u odeljku 8ovog dokumenta) i obezbedio ovoj osobi dovoljno resursa da ispuni zahteve SEP-a. Od Saradnika za lokalnu zajednicu se očekuje sledeći angažman:

- Ažuriranje ovog SEP-a najmanje jednom godišnje;
- Planiranje i svakodnevno sprovođenje aktivnosti saradnje sa zainteresovanim stranama u vezi sa Projektom, uključujući rešavanje pritužbi;
- Vođenje evidencije o formalnim i neformalnim aktivnostima saradnje sa zainteresovanim stranama;
- Organizacija i prisustvovanje sastancima sa zainteresovanim stranama;
- Priprema informacija za zainteresovane strane u odgovarajućim formatima;
- Obezbeđivanje da se žalbeni mehanizam sprovodi i da se redovno vodi evidencija podnetih pritužbi.
- Praćenje aktivnosti saradnje i pripremanje izveštaja.

Tokom 2024. godine, SS je zajedno sa ESIA timom održao sastanke sa ključnim zainteresovanim stranama kako bi se upoznao sa njihovim viđenjem projekta i prikupio povratne informacije o potencijalnim uticajima i strategijama njihovog ublažavanja. ESIA tim za socijalna pitanja je sastavio spisak neophodnih sastanaka. SS ih je organizovao, a potom im i prisustvovao zajedno sa ESIA timom. Ovi sastanci su opisani u Dodatku B ovog SEP-a.

U okviru procesa saradnje u skladu sa lokalnim zakonodavstvom, PDR za VE Jasikovo i prateća Strateška procena uticaja su objavljeni na internet stranicama dve opštine, dok su štampani primerci bili dostupni u zgradama opština, tokom oktobra i novembra 2023. godine. Javna prezentacija u cilju odgovora na pristigle komentare i pitanja, održana je u novembru, u svakoj od opština, a dokumenta su potom odobrena u decembru 2023 godine.

6 Identifikacija zainteresovanih strana i metode saradnje

Sage Solutions je zajedno sa ESIA timom identifikovao grupe zainteresovanih strana na koje bi projekat mogao da utiče i / ili su zainteresovane za njega, kao što je prikazano u tabeli 1 ispod. Ovaj proces je u velikoj meri bio zasnovan na iskustvima saradnje sa zainteresovanim stranama na projektu VE Crni Vrh, a potom ažuriran tokom faze izrade ESIA za VE Jasikovo. Spisak će biti revidiran i ubuduće, ukoliko to bude potrebno, kako planiranje projekta bude napredovalo.

Tabela 1– Eksterne i interne zainteresovane strane na projektu

Grupa zainteresovanih strana	Vrsta i predloženi metod komunikacije	Pitanja i zabrinutosti zainteresovanih strana
Spoljne zainteresovane strane		
Vlasnici i korisnici zemljišta i imovine pribavljene na dobrovoljnoj osnovi za	Individualni sastanci Žalbeni mehanizam	Ugovori o pribavljanju zemljišta, kompenzacija za zemljište i imovinu,

Grupa zainteresovanih strana	Vrsta i predloženi metod komunikacije	Pitanja i zabrinutosti zainteresovanih strana
potrebe izgradnje komponenti Projekta i objekata koji se nalaze unutar sigurnosne zone vetro turbine (500m), a koji će biti srušeni		uslovi plaćanja, rušenje postojećih objekata
Vlasnici i korisnici zemljišta koje nije otkupljeno, a koje može biti oštećeno tokom izgradnje (npr. krčenje drveća za pristup vozilima / opremi)	Individualni sastanci Žalbeni mehanizam	Naknada za bilo kakvu štetu
Ljudi koji koriste objekte označene kao receptori koji su osetljivi na buku i treperenje senki	Individualni sastanci Žalbeni mehanizam	Uticao buke ili treperenja senki i mere za njihovo ublažavanje ili ugovori o naknadi; bilo koji drugi uticaj kao što je pristup imovini tokom izgradnje i rada, zdravstveni i bezbednosni rizici, itd.
Ljudi koji rade i borave u područjima pogođenim projektnim saobraćajem i uticajima na saobraćaj (Brestovačka banja i oblast Borskog jezera)	Sastanci (grupni ili pojedinačni) Internet stranica projekta (netehnički rezime, SEP i Studija uticaja) Žalbeni mehanizam	Očekivani uticaji na prevoz i saobraćaj, mere ublažavanja na osnovu naučenih lekcija iz projekta VE Crni Vrh.
Lovačka udruženja: <ul style="list-style-type: none"> „Jovan Šerbanović”, Žagubica “Srna”, Majdanpek 	Individualni sastanci Javne rasprave i/ili konsultativni sastanci Internet stranica projekta (netehnički rezime, SEP i Studija uticaja) Žalbeni mehanizam	Uticaji na biodiverzitet Pejzaž i vizuelni uticaji Uticaj buke Uticaji na prevoz i saobraćaj Podrška lokalnim inicijativama i razvoju Mere zaštite na terenskom radu
Organizacije i udruženja građana: <ul style="list-style-type: none"> Etno organizacija Jagnjilo iz sela Jasikovo Kulturno -umetničko društvo Jasikovo Napomena: Ako bilo koja organizacija izrazi zainteresovanost u kasnijoj fazi razvoja ili sprovođenja Projekta, biće uključena u SEP	Individualni sastanci Javne rasprave i/ili konsultativni sastanci Internet stranica projekta (netehnički rezime, SEP i Studija uticaja) Žalbeni mehanizam	Uticaji Projekta na životnu sredinu i društvo i predviđene mere ublažavanja Planirane aktivnosti saradnje Podrška lokalnim inicijativama i razvoju
Šira javnost, posebno meštani sela Jasikovo, ali i stanovnici opština Žagubica i Majdanpek	Javne rasprave i/ili konsultativni sastanci Internet stranica projekta (netehnički rezime, SEP i Studija uticaja) Mediji Žalbeni mehanizam	Prednosti projekta Uticaji Projekta na životnu sredinu i društvo Mogućnosti zapošljavanja / prilike za nabavke Uticaji na prevoz i saobraćaj
Opštine: Majdanpek i Žagubica	Sastanci Službena prepiska	Vremenski okvir i napredak projekta Prednosti projekta Uticaji Projekta na životnu sredinu i društvo Mogućnosti zapošljavanja / prilike za nabavke Uticaji na prevoz i saobraćaj Podrška lokalnim inicijativama i razvoju

Grupa zainteresovanih strana	Vrsta i predloženi metod komunikacije	Pitanja i zabrinutosti zainteresovanih strana
Zvanične zainteresovane strane, na primer, relevantna ministarstva, zavodi, komunalna preduzeća, direkcije, itd.	Službena prepiska i sastanci po potrebi	Planski dokumenti Lokacijski uslovi / dozvole Zahtevi vezani za Studiju uticaja i dozvole
Unutrašnje zainteresovane strane		
Zaposleni u Sage Solutions / Jasikovo d.o.o.	Direktna obaveštenja, oglasne table Kancelarijski sastanci Interni žalbeni mehanizam za zaposlene	Ugovori o radu Politika ljudskih resursa Zdravstvene i bezbednosne procedure
Izvođači, podizvođači, dobavljači	Informacije u ugovorima Sastanci i službena prepiska	Mehanizam za pritužbe radnika Kodeks ponašanja radnika Zdravlje i bezbednost na radu Obezbeđenje Interakcija sa zajednicom i projektni Žalbeni mehanizam Zaštita životne sredine

7 Program saradnje sa zainteresovanim stranama

Trenutno je predviđeno da vetropark bude izgrađen od strane preduzeća posebne namene, Jasikovo d.o.o. koje će i upravljati njime u operativnoj fazi. Sprovođenje i ažuriranje ovog SEP-a biće odgovornost Jasikovo d.o.o.

Ovaj deo SEP-a opisuje glavne aktivnosti saradnje koje treba sprovesti pre izgradnje. To uključuje objavljivanje ESIA i Netehničkog rezimea i konsultovanje zainteresovanih strana o određenim pitanjima, pre nego što se krene u fazu izgradnje Projekta.

Sve aktivnosti koje su ovde predstavljene treba da se sprovedu pre početka izgradnje. Saradnja koja treba da se nastavi tokom izgradnje trenutno se ne može precizno definisati i biće detaljnije predstavljena u budućim SEP-ovima.

Saradnja vezana za ESIA studiju i lokalnu EIA studiju

Sage Solutions zajedno sa stručnjacima za životnu sredinu i socijalna pitanja su održali sastanke tokom faze izrade ESIA, kao što je predstavljeno u Dodatku B SEP-a.

ESIA, Netehnički rezime i ažurirani SEP (ovaj dokument) treba da budu objavljeni na internet stranici projekta. Netehnički rezime i SEP će biti objavljeni na srpskom i engleskom jeziku, dok će puna ESIA studija biti dostupna samo na engleskom jeziku. Ova dokumenta će biti na raspolaganju svima tokom trajanja celog Projekta. Na internet stranici treba da budu dostupni kontakt podaci za podnošenje pitanja, komentara ili pritužbi u vezi sa Projektom. Štampane verzije Netehničkog rezimea i SEP-a, na srpskom jeziku, biće dostavljene mesnoj zajednici Jasikovo, na uvid zainteresovanim stranama.

Predloženo je da SS / Jasikovo d.o.o. zamole opštine Žagubicu i Majdanpek da postave formalno obaveštenje u njihovim opštinskim zgradama i na njihovim internet stranicama, da su za projekat izrađena dokumenta: ESIA studija i SEP. Takođe treba staviti i link ka projektnoj internet stranici, kako bi ljudi mogli da pristupe ovim dokumentima ukoliko žele.

Paralelno sa završetkom ESIA studije, izrađena je nacionalna Studija uticaja na životnu sredinu i dostavljena je Ministarstvu za zaštitu životne sredine na pregled i odobrenje. Studija uticaja je javno dostupna u elektronskoj verziji na internet prezentaciji Ministarstva i u štampanoj formi, u prostorijama Ministarstva u Beogradu, kao i u opštinskim zgradama u Žagubici i Majdanpeku. Komentari i pitanja se mogu dostaviti Ministarstvu u roku od 20 dana (do 28.11.2024. godine), a javna prezentacija i konsultacije na kojima će biti dati odgovori na dostavljene komentare planirana je za 4. decembar u opštini Majdanpek. Predstavnici SS će učestvovati na javnoj prezentaciji.

Saradnja sa vlasnicima potrebnog zemljišta i imovine

Kao što je ranije pomenuto, SS je do kraja novembra 2024. godine završio skoro sav otkup i zakup zemljišta koje je potrebno za izgradnju komponenti Projekta (temelji vetroturbina, stubovi dalekovoda i nadogradnja pristupnih puteva), kao i kupovinu skoro svih objekata koji se nalaze u sigurnosnoj zoni od 500m. Ugovori o naknadi za sprovođenje mera zvučne izolacije takođe su zaključeni sa skoro svim pogođenim vlasnicima. Saradnja sa vlasnicima preostalih identifikovanih nekretnina, uključujući vlasnike bilo koje imovine koja bude naknadno identifikovana kao pogođena Projektom (npr. na osnovu pritužbi zbog treperenje senki), nastaviće se na isti način, sve dok se ne postignu sporazumi, na dobrovoljnoj osnovi.

Saradnik sa lokalnom zajednicom i drugi zaposleni u SS uvek vode zapisnike sa svih sastanaka sa vlasnicima i korisnicima pogođenog zemljišta i imovine. Preporučuje se da se ova praksa nastavi dok se ne završe sve mere naknade i ublažavanja. Time će se osigurati da svi članovi projektnog tima imaju pristup informacijama, a zapisnici će poslužiti i kao dokaz saradnje sa zainteresovanim stranama, u skladu sa zahtevima IFC-a.

Ostale aktivnosti saradnje

Očekuje se da će objavljivanje i podela ESIA studije, Netehničkog rezimea i SEP-a, obezbediti da ključne zainteresovane strane budu dobro informisane o očekivanim uticajima na životnu sredinu i društvo i planiranim merama ublažavanja.

Pored toga, biće neophodno da se pre izgradnje održe sastanci na kojima će se razgovarati o uticajima na prevoz i saobraćaj, direktno sa stanovnicima sela Jasikovo i / ili sa područja Brestovačke banje i Borskog jezera. Ovo se može uraditi kontaktiranjem predstavnika opština i sela / naselja i organizovanjem malih, fokusiranih sastanaka kako bi se predstavili projektni planovi i čule povratne informacije u vezi sa vremenom kada treba izbegavati korišćenje puteva (meseći, dani u nedelji, doba dana), o bezbednosnim pitanjima koje treba naglasiti vozačima na projektu (npr. prisustvo školske dece u centru sela Jasikovo), o pitanjima obaveštavanja meštana o projektnom saobraćaju i na koji način (objava na mesnim oglasnim tablama, preko lokalnih internet portala ili društvenih mreža), itd.

Iz iskustva, lokalne zajednice će takođe biti zainteresovane za mogućnosti zapošljavanja i učestvovanju u nabavkama, pa se takođe preporučuje da se ove informacije učine javno dostupnim u ovim lokalnim zajednicama, kada budu poznate. Saradnja povezana sa mogućnostima društvenih ulaganja i donacijama takođe treba da se nastavi sa lokalnim zainteresovanim stranama, tokom trajanja projekta.

8 Upravljanje žalbama

Žalbenim mehanizmom za projekat upravlja Saradnik sa lokalnom zajednicom. Glavne karakteristike žalbenog mehanizma su:

- Svaka osoba ili organizacija može podneti komentar ili žalbu lično, telefonom, poštom ili e-poštom. Primer obrasca za pritužbe nalazi se na kraju ovog dokumenta (Dodatak A), međutim upotreba ovog obrasca nije obavezna. Kontakt informacije za Jasikovo d.o.o. se nalaze na kraju obrasca za žalbe.
- Pojedinci koji podnesu pritužbu imaju pravo da traže da se njihov identitet čuva u tajnosti. Žalbe se takođe mogu podneti anonimno, međutim time bi se Jasikovu d.o.o. mogla ograničiti mogućnost istraživanja i reagovanja na pritužbu.
- Na sve pritužbe će biti odgovoreno usmeno ili pismeno, u skladu sa načinom komunikacije koji obeleži / navede podnosilac žalbe.
- Jasikovo d.o.o. će voditi centralnu evidenciju svih primljenih žalbi (videti Dodatak C SEP-a). Evidenciju pritužbi vodi Saradnik sa lokalnom zajednicom. Žalbe radnika / zaposlenih će se rešavati putem posebnog, internog mehanizma za žalbe (Mehanizam za žalbe radnika) i ne treba ih podnositi koristeći kontakte navedene u ovom SEP-u.
- Sve žalbe će biti registrovane i potvrđene u roku od 5 radnih dana. Zvaničan odgovor na iznesene žalbe mora biti dostavljen u roku od 20 radnih dana.
- U slučajevima kada podnosilac pritužbe nije zadovoljan načinom na koji je odgovoreno na njegovu pritužbu, Jasikovo d.o.o. će pozvati predstavnike relevantne lokalne zajednice ili druge međusobno priznate treće strane, da učestvuju u procesu, kako bi se našlo rešenje koje je prihvatljivo za obe strane.
- Evidencija žalbi će se koristiti za praćenje rešavanja svih pokrenutih žalbi i za pripremu izveštaja za rukovodstvo preduzeća.

Podnošenje pritužbi preduzeću Jasikovo d.o.o. ne sprečava nikoga da ostvari svoja zakonska prava i / ili traži pravne lekove u skladu sa zakonima i propisima Republike Srbije.

Pitanja i / ili pritužbe se mogu poslati preduzeću Jasikovo d.o.o. poštom, e-poštom ili telefonom koristeći sledeće kontakt podatke:

Kontakt osoba: Predrag Pavlović, Saradnik sa lokalnom zajednicom, Jasikovo d.o.o.

Adresa : Ikarbus 3 Nova 19, Beograd

Telefon : + 381 64 858 4460

e -mail : predragca@gmail.com

9 Monitoring i izveštavanje

Praćenje saradnje sa zainteresovanim stranama

Jasikovo d.o.o. će aktivno pratiti sprovođenje SEP-a i praviti periodične izmene dokumenta, posebno u cilju planiranja i predstavljanja predstojećih aktivnosti saradnje i konsultacija.

Ključni indikatori koji će se koristiti za procenu uloženog truda u saradnju sa zainteresovanim stranama i da li se postižu rezultati u skladu sa SEP-om, su:

- Broj i vrsta pritužbi i način na koji se one rešavaju;
- Objavljeni dokumenti, mesto i način njihove objave, kao i primljeni komentari i pitanja, i relevantnost datih odgovora;
- Detalji organizovanih konsultacija sa pogođenim ljudima i lokalnim zajednicama u vezi sa ključnim temama, kao što su otkup zemljišta i kompenzacija, upravljanje saobraćajem i transportom, mogućnosti zapošljavanja i nabavke, mogućnosti donacija u budućnosti, itd. Povratne informacije od lokalnih zajednica i kako su one uzete u obzir u daljem planiranju i / ili implementaciji projekta;
- Detalji o drugim aktivnostima saradnje i njihov uticaj na Projekat (ishodi saradnje).

Jasikovo d.o.o. će takođe pratiti sve aktivnosti saradnje u vezi sa Projektom koje nije direktno organizovalo ovo preduzeće, na primer, javnu raspravu za Studiju uticaja projekta na životnu sredinu. U skladu sa dobrom međunarodnom praksom, Jasikovo d.o.o. će saradivati sa zainteresovanim stranama koje se pojave na ovim događajima i direktno se baviti njihovim primedbama i stavovima.

Izveštavanje o saradnji sa zainteresovanim stranama

Kao što je ranije predstavljeno, Saradnik sa lokalnom zajednicom će voditi evidenciju žalbi i na osnovu toga, kao i korišćenjem indikatora navedenih u prethodnom odeljku, pripremaće izveštaje SEP-a (Dodatak D SEP-a), koji će se podnositi rukovodstvu preduzeća Jasikovo d.o.o. na kvartalnom nivou, pre i tokom izgradnje. Saradnik sa lokalnom zajednicom će dokumentovati sve sastanke i konsultacije zapisnicima i fotografijama (kada je to prikladno) i priložiti ih u izveštajima.

Informacije iz SEP izveštaja biće sažete u Godišnjim izveštajima o postignućima u vezi zaštite životne sredine, zdravlja, bezbednosti i društva.

DODATAK A – Obrazac za pritužbe

Referentni broj (popunjava odgovorno lice u Jasikovo d.o.o.):	
ime i prezime	
Kontakt podaci i željeni način komunikacije Označite kako želite da budete kontaktirani (poštom, telefonom, e-poštom).	☐ Poštom: Navedite poštansku adresu: ☐ Telefonom: Navedite broj telefona: ☐ E -poštom: Navedite adresu e-pošte:
Željeni jezik (molimo vas da označite)	☐ srpski ☐ engleski
Opis incidenta ili pritužbe: Šta se desilo? Gde se to desilo? Kome se to desilo? Šta je rezultat problema? Uzrok problema i koliko dugo traje?	
Datum incidenta / pritužbe	
	☐ Jednokratni incident / žalba (datum: _____) ☐ Desilo se više puta (koliko puta? _____) ☐ U toku (trenutno postoji problem)
Kako biste želeli da se problem reši?	

Potpis : _____ Datum: _____

Vratite ovaj obrazac na:

Kontakt osoba: Predrag Pavlović, Saradnik sa lokalnom zajednicom, Jasikovo d.o.o.

Adresa: Ikarbus 3 Nova 19, Beograd

Telefon: + 381 64 858 4460

e -mail: predragca@gmail.com

DODATAK B – Program saradnje zainteresovanih strana

Grupa zainteresovanih strana	Metod saradnje	Lokacija i vreme	Svrha	Materijali za konsultacije / objavu	Povratne informacije od zainteresovanih strana	Sledeći koraci
Faza izrade ESIA						
Predsednik mesne kancelarije Jasikovo	Sastanak	Mesna kancelarija Jasikovo 23.05.2024.	Da se dobiju socio-ekonomski osnovni podaci koji nisu dostupni na drugim mestima i da se razumeju zabrinutosti i stavovi zainteresovanih strana u vezi sa Projektom.	Kontakt podaci SS su već dostupni predstavniku sela Jasikovo. Na sastanku nema novih materijala.	Selo ima oko 100 domaćinstava, 600 stanovnika. Međutim, mnogi ljudi zapravo žive u inostranstvu radi posla i dolaze u selo samo tokom praznika i letnjeg odmora. Većina njih živi i radi u Austriji i Italiji. Mnogi mladi ljudi odlaze zauvek, a trenutno u selu ima samo 8 đaka u osnovnoj školi. Ljudi uglavnom rade u preduzećima u Majdanpeku ili drugim obližnjim gradovima, dok stari žive od penzija i bave se poljoprivredom (uzgoj povrća, ovce i živina). Seoski put je bio u lošem stanju, ali je nedavno asfaltiran. Ovo je napravilo veliku razliku za lokalno stanovništvo. Selo ima javni vodovod ali nema kanalizaciju. Organizovano je sakupljanje čvrstog otpada i ulična rasveta postoji. Kontakt podaci SS su dobro poznati lokalnom stanovništvu i sva pitanja meštani mogu postaviti direktno kompaniji. Do sada su to bila uglavnom pitanja u vezi sa otkupom zemljišta i u takvim slučajevima svi vlasnici direktno komuniciraju sa kompanijom u vezi sa svojim konkretnim slučajem.	Dostaviti informacije o objavi Netehničkog rezimea i SEP-a na internet stranici i kontakt detalje za komentare, pitanja. Štampane verzije SEP-a i Netehničkog rezimea biće dostupne u mesnoj kancelariji u Jasikovu.
Dve vlasnice pogođenog zemljišta	Sastanak	Mesna kancelarija Jasikovo 23.05.2024.	Razumevanje stavova o procesu otkupa zemljišta, nivo zadovoljstva pogođenih ljudi nadoknadom i saradnjom sa SS.	Kontakt podaci SS su već dostupni pogođenim osobama. Na sastanku nema novih materijala.	Obe žene su veoma zadovoljne saradnjom u vezi projekta. Jedna od žena je prodala parcelu i svoju staru kuću (70 m ²), jer se nalazila u zoni bezbednosti vetrogeneratora. Pored toga, potpisala je ugovor o trajnoj službenosti sa SS, za puteve i dalekovod. Ona je rekla da ima na raspolaganju i drugo zemljište, ali čak ni zemljište i kuća koji su otkupljeni, nisu korišćeni. Ona drži nekoliko životinja i proizvodi sir za svoje domaćinstvo, a kada nešto ostane, odnosi na pijacu za prodaju. Ali njen primarni izvor prihoda je penzija. Druga žena je sa SS potpisala ugovor o trajnoj službenosti za 4 zemljišne parcele, ukupne površine oko 3.000 m ² za puteve. Ona je rekla da je zadovoljna jer se zemljište stvarno ne koristi i	Kontinuirani kontakti sa svim pogođenim vlasnicima po potrebi, radi rešavanja bilo kakvih otvorenih pitanja u vezi sa otkupom zemljišta ili rešavanja bilo kakvih pritužbi.

Grupa zainteresovanih strana	Metod saradnje	Lokacija i vreme	Svrha	Materijali za konsultacije / objavu	Povratne informacije od zainteresovanih strana	Sledeći koraci
					da će imati koristi od poboljšanog pristupa ostatku svog zemljišta (za seču i skupljanje ogrevnog drveta). Njeno domaćinstvo se nada da će za projekat biti potrebno još njihove zemlje, jer je to bio neočekivani dobitak koji su mogli da ulože u popravku svoje kuće, i daju svojoj deci.	
Etno udruženje Jagnjilo	Sastanak	Mesna kancelarija Jasikovo 23.05.2024.	Dobijanje povratne informacije o saradnji sa SS-om u vezi sa donacijom i o ishodu / rezultatu finansirane aktivnosti.	Kontakt podaci SS su već dostupni pogođenim osobama. Na sastanku nema novih materijala.	SS je obezbedio finansijsku donaciju za organizaciju lokalne manifestacije, kuvanje kačamaka na tradicionalan vlaški način. Ova manifestacija, kao i svaka druga seoska manifestacija, izuzetno je važna za održavanje tradicije i za zbližavanje ljudi iz sela, uključujući i one koji žive u inostranstvu. Udruženje građana konkuriše za donacije drugih donatora, ali za to nema puno mogućnosti. Prilika za saradnju sa Projektom je stoga još važnija i nadaju se da će se tako nastaviti i u budućnosti. Ukupna saradnja sa zaposlenima iz SS je bila veoma dobra.	Nastavak pružanja informacija o mogućnostima za prijavljivanje za nove donacije.
Jedan vlasnik pogođenog zemljišta	Sastanak	U kući vlasnika u selu Laznica 23.05.2024.	Razumevanje stavova o procesu otkupa zemljišta, nivo zadovoljstva pogođenih ljudi nadoknadom i saradnjom sa SS.	Kontakt podaci SS su već dostupni pogođenim osobama. Na sastanku nema novih materijala.	Domaćinstvo čini jedan stariji bračni par, a muškarac je jedan od 4 vlasnika pogođene parcele. Deo parcele je potreban za vetrogenerator, za puteve i za dalekovod (parcela je izuzetno velika, 10 ha). Postoji spor između vlasnika i jednog lokalnog preduzeća (bivše zadruga) koji treba da se reši pre nego što vlasnici mogu da dobiju pun iznos obeštećenja. Vlasnik je zahvalan SS što je pomogao u rešavanju pravnog statusa zemljišne parcele, kako bi vlasnici mogli da budu obeštećeni, jer zadruga nema pravo na zemlju. To je bio relikv prošlosti, tj. administrativno pitanje koje se moralo rešiti. Porodica ne koristi pomenuto zemljište i ono već dugo nije korišćeno. Zemlja je nasleđena i nije korišćena od kada je domaćinstvo napustilo posed, da bi živelo u selu. Domaćinstvo ima drugu zemlju, a jedina korist koju imaju od ove parcele je to što ponekad sakupljaju drva za grejanje i kuvanje u zimskom periodu. Unapređeni pristupni putevi oko vetroparka će takođe biti od pomoći u tom pogledu. Vlasnik je veći deo života živio i radio u inostranstvu, a njegova supruga i on sada uživaju u penziji u svom selu. Deca posećuju vikendom i praznicima. Mnogi ljudi su napustili selo, a supruga vlasnika se žali da ima mali broj komšija sa kojima može svakodnevno da upražnjava	Kontinuirani kontakti sa svim pogođenim vlasnicima po potrebi, radi rešavanja bilo kakvih otvorenih pitanja u vezi sa otkupom zemljišta ili rešavanja bilo kakvih pritužbi.

Grupa zainteresovanih strana	Metod saradnje	Lokacija i vreme	Svrha	Materijali za konsultacije / objavu	Povratne informacije od zainteresovanih strana	Sledeći koraci
					rituale ispijanja kafe. Ona kaže da je ranije bilo više ljudi na leto (iz dijaspore), međutim i to se menja i sve manje ljudi uopšte dolazi kući, posebno generacije koje su rođene u inostranstvu, koje su sada već u većini.	
Jedna vlasnica pogođenog zemljišta	Sastanak	U kući vlasnice u selu Laznica 23.05.2024.	Razumevanje stavova o procesu otkupa zemljišta, nivo zadovoljstva pogođenih ljudi nadoknadom i saradnjom sa SS.	Kontakt podaci SS su već dostupni pogođenim osobama. Na sastanku nema novih materijala.	Domaćinstvo je izuzetno zadovoljno saradnjom koja je ostvarena sa SS. Prodali su SS 5 parcela za vetroturbine što je iznosilo oko 25 ha zemlje i potpisali trajnu službenost za oko 1 ha zemlje za puteve. Vlasnica je od dela naknade kupila sinu stan u Majdanpeku, deo je uložila u svoju kuću, a ostalo je ostavila kao uštedevinu. Vlasnici je takođe omogućeno da kuću u kojoj je odrasla, a koju sada leti koristi kao vikendicu, zadrži, i dobila je novac za ugradnju novih vrata i prozora, kao meru za zvučnu izolaciju. Vetroturbina će biti u blizini kuće, ali će njena pozicija biti iza kuće na vrhu brda i neće promeniti pejzaž na koje je domaćinstvo naviklo. Domaćinstvo ima i malu baštu uz kuću, tokom leta, za sopstvene potrebe. Predstavnici SS su bili od velike pomoći, spremni da pruže sve informacije, a to vlasnica veoma ceni.	Kontinuirani kontakti sa svim pogođenim vlasnicima po potrebi, radi rešavanja bilo kakvih otvorenih pitanja u vezi sa otkupom zemljišta ili rešavanja bilo kakvih pritužbi.
Objavljivanje ESIA i faza pre izgradnje						
Faza izgradnje						
Faza operativnog rada						

DODATAK D – Izveštaji o saradnji sa zainteresovanim stranama

Glavna poglavlja koja će biti u izveštaju:

Sažetak pritužbi podnetih u okviru žalbenog mehanizma

Sastanci sa zainteresovanim stranama

Društveni događaji

Ulaganje u zajednicu i donacije

Saopštenja za javnost i komentari